

LIISA HÄIKIÖ
sosiaalipolitiikan professori

LIINA SOINTU
YTT, tutkija

TURO-KIMMO LEHTONEN
sosiologian professori

LINA VAN AERSCHOT
YTT, tutkijatohtori

Tampereen yliopisto,
yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Lasten perusterveydenhuollon valinta

Vanhempien odotukset ja perustelut

Lähtökohdat

Tutkittua tietoa siitä, miksi vanhemmat täydentävät lastensa julkista terveysturvaa yksityisesti, on vain vähän.

Menetelmät

Tutkimusaineisto koostuu 70 vanhemman yksilö- ja ryhmähaastatteluista. Analyysissa tarkastellaan, minkälaisen terveyspalveluja koskevien näkemysten pohjalta vanhemmat valitsevat lasten terveyspalvelut, sekä jäsenetään eroja ja yhtäläisyyksiä julkisia, yksityisiä tai molempia palveluja käyttävien käsityksissä.

Tulokset

Vanhemmat tekevät valintoja erityisesti hoitopaasyn ja hoidon laatuun liittyvien käsitysten perusteella. Etenkin yksityisiä palveluja käyttävät arvioivat julkisten palvelujen rajoittavan asiakaskeisyyttä ja korostavan asiantuntijakeskeistä tarveharkintaa. Tämän käsitetään heikentävän hoidon laatua.

Päätelmät

Julkisen järjestelmä ei vastaa yksityisten palvelujen käyttäjien käsityksiä asiakaskeisyydestä hoitopaasystä ja hoidon laadusta. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa tämä voi entistä enemmän jakaa lasten terveydenhuoltoa yksityisiin ja julkisiin palveluihin.

Perusterveydenhuollon toimivuus on tärkeää lapsiperheiden sujuvalle arjelle. Väestötasolla perusterveydenhuolto on tärkeää lasten terveysturvan ja tasa-arvon kannalta. Terveysturvaohjaa sosiaali- ja terveyspolitiikan strategia. Sen tavoitteita ovat oikeudenmukainen terveydenhuolto, riittävien terveyspalvelujen turva-

nen järjestelmä julkiselle perusterveydenhuololle, ainakin pääkaupunkiseudulla (5). Lapset käyvät lähes yhtä usein yksityislääkärillä kuin terveyskeskuslääkärillä (6,7). Samalla on yleistynyt lasten vapaaehtoinen yksityinen sairauskuluvakuuttaminen. Kun vuonna 1999 yksityinen vakuutus oli 326 000 lapsella, vuonna 2015 vakuutettuja lapsia oli 445 950 (8). Arviolta noin puolet lapsiperheistä on vakuuttanut lapsensa tällaisella vakuutuksella (9).

Siitä, miksi vanhemmat täydentävät lastensa julkista terveysturvaa yksityisesti, on tutkittua tietoa vain vähän. Tässä tutkimuksessa selvittämme, miten vanhemmat perustelevat lapsensa terveydenhuoltoa koskevia valintoja ja millaisia käsityksiä heillä on julkisesta perusterveydenhuollosta ja yksityisistä terveyspalveluista.

Terveysturvaohjaa uudistetaan parhaillaan perusteellisesti. Uudistuksen onnistuminen riippuu siitä, kuinka hyvin se vastaa kansalaisten odotuksiin ja tarpeisiin. Tämän artikkelin tieto auttaa ymmärtämään näitä odotuksia ja niiden yhteiskunnallisia merkityksiä. Vanhempien käsitykset, odotukset ja niiden perusteella tehdyt ratkaisut vaikuttavat lasten terveydenhuollon järjestämiseen.

Haastattelututkimuksen tuloksia ei voi yleistää väestötasolla.

minen kaikille, hyvinvointierojen tasoittaminen ja asiakaskeisyyden (1). Julkista terveydenhuoltoa on pyritty kehittämään asiakaskeiseen suuntaan.

Tasa-arvon kannalta lasten on tärkeää kuulua lakisääteisen sairausvakuutuksen ja maksuttoman julkisen perusterveydenhuollon piiriin. Kansalaiset arvostavat julkisia hyvinvointipalveluja laajasti (2,3). Perusterveydenhuolto neuvoloissa ja kouluterveydenhuollossa tavoittaa lähes kaikki lapset (4).

Nyt käynnissä on muutos: lasten yksityisistä lääkäripalveluista on muodostunut rinnakkai-

VERTAISARVIOITU

KIRJALLISUUTTA

- 1 Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020. Sosiaali- ja terveyspolitiikan strategia. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2011:1.
- 2 Kallio J. Hyvinvointipalvelujärjestelmän muutos ja suomalaisten mielipiteet 1996–2006. Helsinki: Kela 2010.
- 3 Niemelä M. Terveyspalvelut kansalaismielipiteen ja luottamuksen näkökulmasta. Kirjassa: Mikkola H, Blomgren J, Hiilamo H, toim. Kansallista vai paikallista? Puheenvuoroja sosiaali- ja terveydenhuollosta. Helsinki: Kela 2012:24–38.

Aineisto ja menetelmät

Tutkimuksen aineisto koostuu 25 puolistrukturoidusta yksilöhaastattelusta ja kuudesta ryhmähaastattelusta, joihin osallistui yhteensä 45 vanhempaa. He olivat pääasiassa 30–40-vuotiaita, ja useimmilla oli korkeakoulututkinto. He olivat pääasiassa keskituloisia, mutta joukossa oli myös pieni- ja hyvätuloisia.

Yksilöhaastatteluihin osallistuneet asuivat Tampereen seudulla. Haastateltaviksi valittiin vanhempia, joiden lapset käyttivät joko pääasiassa julkisia, pääasiassa yksityisiä tai molempia terveyspalveluja. Heitä haastattelivat sosiaalipolitiikan opiskelijat, jotka hankkivat haastateltavat omien verkostojensa kautta vuonna

Vanhempien käsitykset ja niiden perusteella tehdyt valinnat eriyttävät lasten terveydenhuoltoa.

- 4 Hakulinen-Viitanen T, Pelkonen M. Lastenneuvola lapsen ja perheen hyvinvoinnin edistäjänä. Teoksessa: Lammi-Taskula J, Karvonen S, Ahlström S, toim. Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2009:152–161.
- 5 Järvelin J, Virta L, Mikkola H. Hoitoon yksityiselle vai julkiselle sektorille? Alle 7-vuotiaiden lääkäriäkäynnit pääkaupunkiseudulla. Suom Lääkäril 2015;47:3199–206.
- 6 Miettinen J, Tervola J, Virta L ym. Sairaanhoidovakuutuksen korvaamien yksityisten terveyspalvelujen käytön kehitys ja hintavertailu. Helsinki: Kela työpapereita 45/2013.
- 7 Kajantie M. Lääkäripalveluiden käyttö jakaa väestöä (luettu 27.7.2016). Tilastokeskus. Hyvinvointikatsaus 4/2014. http://www.stat.fi/artikkelit/2014/art_2014-12-08_002.html
- 8 Finanssialan Keskusliitto. Sairauskuluvaluutuksen lukumäärätilasto 2009–2015 (luettu 27.7.2016). <http://www.finanssiala.fi/tilastot/FK-tilasto-sairauskuluvaluutus-2009-2015.pdf>
- 9 Valttonen H, Kempers J, Karttunen A. Supplementary health insurance in Finland – Consumer preferences and behaviour. Kela Working papers 65/2014.
- 10 Häikiö L, Leino H. Tulkitsevan politiikka-analyysin lähtökohdat. Kirjassa: Häikiö L, Leino H, toim. Tulkinna mahti. Johdatus tulkitsevaan politiikka-analyysiin. Tampere: Tampere University Press 2014:9–32.

2014. Haastattelut toteutettiin saman haastattelurungon mukaisesti. Kysymykset koskivat lapsen viime lääkäriäkäyntiä sekä sitä, kuinka haastateltavat valitsevat lapsensa terveydenhuoltopalvelut ja mahdollisesti päätyivät vakuuttamaan lapsensa yksityisesti.

Ryhmähaastattelut tehtiin pääkaupunkiseudulla vuonna 2013. Taloustutkimus Oy hankki haastateltaviksi vanhempia, joista osa oli ottanut lapselle yksityisen sairauskuluvaluutuksen (4 ryhmää) ja osa ei (2 ryhmää). Ryhmähaastattelut toteuttanut haastattelija käytti kaikille samaa haastattelurunkoa. Pääkysymykset koskivat sitä, miten lasten terveydenhoidon käytäntöihin suhtaudutaan ja mitä ajatellaan lasten yksityisestä sairauskuluvaluuttamisesta.

Analyysissä tunnistettiin käsityksiä ja käytäntöjä, jotka liittyvät lasten terveyspalveluihin hakeutumiseen ja niiden valintaan. Lähtökohdiana oli, että palveluja koskevat käsitykset muodostuvat haastateltavien palvelukokemusten, arjen käytäntöjen ja yhteiskunnassa vallitsevien ajattelutapojen välisessä vuorovaikutuksessa (10). Vanhemmat toimivat niiden käsitysten ja toimintatapojen varassa, jotka tuntuvat luonnollisilta ja hyväksytyiltä (11).

Analyysissä jäsenimme käsityksiä suhteessa siihen, kertovatko vanhemmat käyttävänsä lapselleen pääosin julkisia, yksityisiä vai molempia palveluja. Etsimme eroja ja samankaltaisuuksia

näiden ryhmien välillä. Lisäksi käytimme tulokinnan apuna aiempaa tutkimusta terveydenhuollosta, lasten terveyspalvelujen käytöstä sekä näitä jäsentävistä yhteiskunnallisista ajattelu-tavoista.

Tulokset

Käsitykset yksityisten palvelujen tarpeellisuu-desta, laadusta ja poliittisesta merkityksestä ja-kautuivat huomattavasti.

Vanhemmille julkinen perusterveydenhuolto on turvaverkko, joka turvaa oman lapsen terveydestä huolehtimisen ja kaikkien lasten tasa-arvoisen pääsyn terveydenhuoltoon. Perusturvan vanhemmat liittyvät tilanteisiin, joissa ei ole valinnan mahdollisuutta esimerkiksi siksi, että yksityiset terveyspalvelut eivät päivystä läpi vuorokauden. Kun vanhemmat tekevät lastensa terveydenhuoltoa koskevia valintoja, he arvioivat erityisesti hoitoonpääsyä ja hoidon laatua.

Käsitykset hoitoonpääsystä

Haastateluissa keskeinen perustelu yksityisten palvelujen käytölle oli hoitoonpääsyn helppous ja joustavuus. Haastateltavien käsitys oli, että yksityiselle lääkäriasemalle ajan saa nopeammin ja varmemmin kuin julkiseen terveydenhuoltoon. Tätä käsitystä toivat esiin vanhemmat, jotka käyttivät lapsensa kanssa yksityisiä palveluja pääasiallisesti tai julkisten palvelujen rinnalla. He liittyivät yksityisiin palveluihin piirteitä, joiden tulkitsemme kuvastavan asiakas-keskeisyyttä. Tällaisia piirteitä ovat ajan varaa-misen helppous ja hoitoonpääsyn nopeus:

Kyllä on ihana viedä lapsi, jos on joku akuutti sairaus, niin klikkaa netistä sen ajan ja menet sinne lääkäriin ja saat heti sen reseptin. Sitten se on hoidettu. Eikä tarvitse jonottaa terveyskeskuksessa ja olla tiettyyn aikaan siellä. (H3, molempien palvelujen käyttäjä.)

Vanhempien kuvaama käsitys yksityisen sektorin asiakaskeskeisyydestä perustuu siihen, että he voivat itse arvioida, millaista lääkäripalvelua lapsi tarvitsee ja varata ajan sen mukaisesti. Lääkäriässä asiointia helpottavat verkkopohjaiset ajanvarauskäytännöt sekä mahdollisuus valita lääkäriasema, lääkäri ja vastaanottoaika tilanteen mukaan. Hoitoonpääsyn nopeus merkitsee vanhemmille myös lapsen hyvinvoinnin turvaamista.

Yksityisiä palveluja käyttävät haastateltavat suhteuttivat myönteisiä käsityksiään yksityisten

- 11 Repo K. Lapsiperheiden arki. Näkökulmina raha, työ ja lastenhoito. Tampere University Press, Tampere 2009.
- 12 Brommels M, Aronkytö T, Kananaja A, Lillrank P, Reijula K. Valinnanvapaus ja monikanava-rahoituksen yksinkertaistaminen sosiaali- ja terveydenhuollossa: Selvityshenkilöryhmän loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2016:37.

palvelujen asiakaskeskeisyydestä kielteisiin käsityksiin julkisen perusterveydenhuollon organisaatio- ja asiantuntijakeskeisyydestä. Käsitteet perustuivat vanhempien omiin ja tuttavien kokemuksiin sekä kuulopuheisiin. Yksityisiä palveluja käyttävät haastateltavat jakoivat käsityksen, jonka mukaan julkiselle terveysasemalle on vaikea päästä hoitoon ja asiointi siellä merkitsee odottamista, tarpeen arviointia ja omista aikatauluista tinkimistä. Tämän koettiin rajoittavan hoitopääsyä:

Jotenkin on sellainen olo, että julkisella puolella joutuu jonottaa ja jumittaa aina ihan kauheasti. (H11, yksityisten palvelujen käyttäjä.)

Haastattelujen perusteella pääsy hoitoon julkisessa terveydenhuollossa edellyttää vanhemmalta, että hän toimii organisaation asettamien aikataulujen ja arvioiden mukaan. Lääkäriajan saaminen perustuu organisaatiota edustavan sairaanhoitajan päätäntävaltaan. Vanhemman näkökulmasta hoitopääsy ei ole varmaa, sillä hänen arvionsa hoidon tarpeellisuudesta saataan ajanvarauksessa sivuuttaa.

Vaikka julkisia palveluja käyttävät kertoivat myös ajoittaisista jonoista, he eivät yksityisten palvelujen käyttäjien tavoin kyseenalaistaneet julkisen terveydenhuollon toimintaperiaatteita. He katsoivat julkisen terveydenhuollon vastaavan hoidon tarpeeseen hyvin.

Kyllähän se [hoitopääsy] nyt vähän aikaa vie, mutta olen ollut siihen tyytyväinen, minun mielestä se sujuu. (H13, julkisten palvelujen käyttäjä.)

Poikkeuksia ovat tilanteet, joissa lääkäriajan saaminen kestää kauan tai vanhemmat arvioivat, että lapsi tarvitsee erikoislääkärin hoitoa. Näiden osalta kaikki vanhemmat korostivat yksityisten palvelujen etuja julkisiin nähden.

Käsitykset hoidon laadusta

Vanhemmat perustelivat terveyspalvelun valintaa myös hoidon laadulla. Laadun he liittävät lääketieteelliseen hoitoon ja asioinnin miellyttävyyteen. Yksityisiä ja julkisia terveyspalveluja käyttävien vanhempien käsitykset poikkeavat tässä suhteessa toisistaan.

Julkisia palveluja käyttävät vanhemmat pitivät palvelua ja hoitoa julkisella sektorilla laadukaina. Heidän kokemuksensa julkisesta terveydenhuollosta on päinvastainen kuin julkisessa keskustelussa, jossa korostuvat palvelujen puutteet. Vaikka hoidon laatu ei näiden vanhempien käsityksissä poikkeaa yksityisten palvelujen laadusta, voi asioiminen olla miellyttävämpää yksityisissä palveluissa. Yksityisiä palveluja käyttävien mielestä yksityisen hoidon laatua parantaa se, että siellä voi lapsen tarpeen mukaisesti valita asiantuntijana pitämänsä lääkärin. He epäilevät julkisen perusterveydenhuollon lääkärin kykyä vastata lasten tarpeisiin:

Kun on yksityinen puoli, niin saat valita sen lääkärin. Ja sitten voi kuulla muilta vinkkejä ja mennä hyvälle suoraan, eikä niin että olet jossain terveyskeskuksessa ja et tiedä yhtään kuka siellä on. Yleensä tietysti vielä yleislääkäri kaiken lisäksi eikä välttämättä yhtään lasten näkökulmasta pysty asioita kunnolla kattoon. (H15, yksityisten palvelujen käyttäjä.)

Yksityisiä palveluja käyttävät kyseenalaistavat julkisen perusterveydenhuollon lääkärin asiantuntemuksen, koska nämä eivät ole erikois- tai lastenlääkäreitä. Näiden vanhempien mielestä yleislääkärin palvelut heikentävät hoidon laatua, sillä ne hidastavat pääsyä erikoislääkärille ja laboratoriotutkimuksiin:

Niitä ongelmia voi tulla sitten odottamatta aika isojakin. Olen kuullut, että julkisella ei aina välttämättä pääse tutkimuksiin nopeasti. (Ryhmähaastattelu 4.)

Vanhemmille tärkeä osa hoidon laatua on tieto, että lapsi saa kattavan, vanhempien omaa arviota vastaavan hoidon. Tämä on yksityisiä palveluja käyttävien vanhempien mielestä hyvän hoidon toteutumisen edellytys ja keskeinen perustelu yksityisen sairauskuluvakuutuksen ottamiselle (taulukko 1).

Pohdinta

Tutkimus osoittaa, että vanhempien odotukset terveyspalveluja kohtaan heijastavat asiakaskeskeisyyden, oman vastuun ja valinnanvapauden

TAULUKKO 1.

Vanhempien odotukset ja käsitykset toimivasta terveyspalvelusta.

Sujuva hoitopääsy	Laadukas hoito ja palvelu
Hoitopääsy on varmaa ja nopeaa	Lääkärin voi valita oman harkinnan perusteella
Vastaanottoajan varauksen voi hoitaa oman aikataulun mukaan (ei vain tiettyyn kellonaikaan)	Erikoislääkärille pääsee suoraan/nopeasti
Ajan voi varata verkkopalvelussa	Lääkäri on perehtynyt lasten sairauksiin
Vastaanoton ajankohdan voi valita itse	Herkästi ja nopeasti lähete jatko- ja laboratoriotutkimuksiin
Ei jonotusta paikan päällä tai puhelimesta	Odotustilat lapsen näkökulmasta viihtyisät

ihanteita samalla, kun he arvostavat oikeudenmukaisia ja kaikkien saatavilla olevia terveyspalveluja. He jakavat kansallisen sosiaali- ja terveyspolitiikan keskeiset strategiset tavoitteet (1). Vanhempien käsitysten perusteella on kuitenkin ilmeistä, että terveydenhuollon käytännöissä nämä ihanteet asettuvat ristiriitaiseen suhteeseen toistensa kanssa ja eriyttävät lasten terveyspalveluja. Heidän käsitystensä mukaan asiakaskeskeisyys, oma vastuu ja valinnanvapaus mahdollistuvat yksityisissä terveyspalveluissa ja kaikkien terveyden yhtäläisesti turvaavat palvelut puolestaan julkisissa palveluissa.

Hoitoonpääsyssä ja hoidon laadussa on vanhempien näkökulmasta kyse varsinkin käytännöllisistä asioista.

Haastattelututkimuksen tuloksia ei voi yleistää väestötasolla. Käsitysten yleisyyden selvittämiseksi tarvittaisiin satunnaisotantaan perustuva kyselytutkimus. Aineiston perusteella ei voi myöskään päätellä, miten terveyspalvelut tosiasiassa toimivat. Sen sijaan tulokset antavat arvokasta tietoa siitä, millaisia asioita vanhemmat punnitsevat ja millaisiin kulttuurisiin käsityksiin he nojaavat valitessaan lastensa perusterveydenhuollon palveluja.

Haastattelujen perusteella vanhemmat käyttävät yksityisiä terveys- ja vakuutuspalveluja erityisesti siksi, että niiden ajatellaan tarjoavan joustavuutta arkielämään ja lisäturvaa lapsen terveydestä huolehtimiseen. Julkinen perusterveydenhuolto ei vastaa yksityisiä palveluja käyttävien vanhempien käsityksiä ja odotuksia toimivasta, tarpeiden ja toiveiden mukaisesta terveydenhuollosta. Nämä vanhemmat eivät miellä saavansa julkiselta sektorilta riittävää palvelua, jos lapsi ei pääse lääkärin vastaanotolle silloin, kun vanhemmat sen arvioivat tarpeelliseksi.

Julkisia palveluja käyttäville vanhemmille julkinen perusterveydenhuolto näyttyy myönteisemmin. Heidän tulkintansa mukaan hoitoonpääsy ja hoidon laatu toteutuvat julkisissa palveluissa lapsen terveyden turvaavalla tavalla. He korostavat oikeudenmukaisuutta terveydenhuollon perustana ja suhtautuvat kriittisesti yksityisten palvelujen laajenemiseen.

Tuloksista voi päätellä, että vanhempien käsitykset ja niiden perusteella tehdyt valinnat eriy-

tävät lasten terveydenhuolto. Yksityisten palvelujen käyttäjien käsitysten mukaan lasten terveydestä huolehtiminen edellyttää usein erikoislääkärin palveluja ja vanhempien toiveen mukaista hoitoa. Tämä ei ole mahdollista julkisessa perusterveydenhuollossa. Toisaalta lasten sairauskuluja kattava yksityinen vakuutus mataltaa kynnyistä yksityisten terveyspalvelujen käyttöön (9). Vanhempien käsitysten perusteella tuntuu luonnolliselta, että yksityisiä lääkäripalveluja käyttävät lapset käyvät useammin lääkärissä kuin julkista terveydenhuoltoa käyttävät lapset (5,7).

Tällainen kehitys eriyttää terveyspalveluja yhtäältä kaikkien saatavilla oleviin, verovarjoilla kustannettuihin ja asiantuntijoiden tarvearviointiin perustuviin perustason palveluihin sekä toisaalta yksityisesti maksettuihin ja omaan tarvearvioon perustuviin erikoispalveluihin. Kun pienituloiset käyvät useammin terveyskeskuksissa ja hyvätuloiset yksityisillä lääkärinasemilla (6,7), huolena on, että yksilölliset erikoispalvelut kohdentuvat hyvätuloisten perheiden lapsille ja kaikille lapsille tarkoitetut peruspalvelut pienituloisten perheiden lapsille.

Nykyinen hallitus valmisteleo sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta. Vielä ei ole tarkasti selvillä, kuinka terveydenhuolto tullaan organisoidaan. Uudistuksessa on noussut keskeiseksi tavoite lisätä valinnanvapautta (12). Valinnanvapaus on ymmärretty järjestelmä- ja tuottajalähtöisesti, erityisesti tuottajatahon valintana. Jos valinnanvapaus toteutetaan uudistuksessa tuottajatahon valintana, merkitsee se sitä, että eri tuottajat alkavat toimia nykyisen julkisen terveydenhuoltojärjestelmän periaattein esimerkiksi lääkärille pääsyn osalta. Tämä ei vastaa vanhempien käsitystä sujuvasta lääkäriin pääsystä. Todennäköisesti yhä useampi maksukykyinen vanhempi ottaisi lapselleen yksityisen sairauskuluvakuutuksen ja siirtyisi yksityisen terveydenhuollon piiriin.

Hoitoonpääsyssä ja hoidon laadussa on vanhempien näkökulmasta kyse varsinkin käytännöllisistä asioista. Hoitoonpääsyä sujuvoittavana käytäntönä vanhemmat pitävät esimerkiksi verkkopohjaista ajanvarausjärjestelmää, jossa lääkäriajan voi varata oman arvionsa perusteella. Hoidon laadun osalta vanhemmat odottavat lääkäreiltä lapsipotilaan hoitamista ja kohtaanmista koskevaa asiantuntemusta. Lasten terveydenhuoltoon liittyvä osaaminen voitaisiin var-

mistaa julkisessa terveydenhuollossa esimerkiksi keskittämällä lapsipotilaiden hoito tietyille yleislääkäreille ja sairaanhoitajille. Samalla voitaisiin luoda selkeä toiminnallinen yhteys neuvolan, kouluterveydenhuollon ja terveyskeskusten välille. Järjestely mahdollistaisi hoitosuhteen jatkuvuuden ja tarjoaisi vanhemmille mahdollisuuden jakaa vastuuta lasten terveydestä asiantuntijoiden kanssa. Tällainen järjestely mahdollistaisi sen, että kaikkien lasten terveys tulisi julkisin varoin yhtäläisesti turvatuksi. ●

Kiitämme aineiston keruuseen osallistuneita opiskelijoita ja tutkimusta rahoittaneita tutkimushankkeita: Lapsiperheiden sairaanhoitopalvelujen käyttö – universalismin ja valinnanvapauden välissä (Kelan KKRL 12 §:n tutkimusvarat) ja Insurance and the Problem of Insecurity (nro 283447, Suomen Akatemia).

TÄSTÄ ASIASTA TIEDETTIIN

- Yksityinen sektori on merkittävä lasten terveyspalvelujen tuottaja.
- Yksityisten sairauskuluvakuutusten ottaminen lapsille on varsin yleistä, vaikka alle 18-vuotiaat ovat oikeutettuja maksuttomaan julkiseen perusterveydenhuoltoon.
- Lasten terveyspalvelut eriytyvät parhaillaan yksityisiin ja julkisiin palveluihin. Yksityisistä lääkäripalveluista on ainakin pääkaupunkiseudulla kehittynyt rinnakkainen järjestelmä julkiselle terveydenhuololle.

TÄMÄ TUTKIMUS OPETTI

- Julkinen perusterveydenhuolto merkitsee vanhemmille turvaverkkoa. He pitävät julkisia palveluja asiantuntija- ja organisaatiokeskeisinä ja katsovat tämän rajoittavan mahdollisuuksiaan valita.
- Yksityisiä terveyspalveluja käyttävät vanhemmat haluavat arkielämän joustavuutta ja lisäturvaa lapsesta huolehtimisessa. He pitävät yksityisiä palveluja asiakaskekeisinä.
- Valinnat lasten terveydenhuollosta perustuvat siihen, miten vanhemmat arvioivat hoitopääsyn ja hoidon laadukkuuden toteutuvan.

English summary | www.laakarilehti.fi | in english
Parents' reasons for their health care choices for their child

LIISA HÄIKIÖ

LIINA SOINTU
D.Soc.Sci., Researcher
University of Tampere,
Faculty of Social Sciences
liina.sointu@uta.fi

TURO-KIMMO LEHTONEN

LINA VAN AERSCHOT

Parents' reasons for their health care choices for their child

Background

Children under three years of age are one of the largest groups using private health care services in Finland. It is common for parents to have private voluntary health insurance for their children. Children who use private services go to a doctor more often than children who use only public services. There is little research on why families seek supplementary security privately, even though they are entitled to use public health care free of charge. This study analyses parents' reasons for choosing between public and private health care.

Methods

The data consisted of 25 semi-structured individual interviews and six focus group interviews. The data were analysed focusing on the meanings attributed to the health care services and the choice between public and private provider. Attention was paid to different groups of users: those who mainly used public services, those who mainly used private services, and those who used both.

Results

Parents consider public health care to be a safety net that provides basic security and equal access to health care for their own child and all children. In practice, parents made choices regarding their child's health care on the grounds of the perceived access to and quality of the health care services. Those parents who mainly used private services stated that private services were more customer-oriented. In their view, this was an important prerequisite for good quality services.

Conclusions

The results of the study provide an understanding of parents' perspectives regarding their expectations and preconceptions of what defines good health care services. Based on the results, there is a risk that in the current re-organisation of social and health care services, the publicly funded system will not meet parents' expectations in terms of access and quality. This could accelerate the segregation of children's health care into private health care services and basic public services.